

2. К.С.Құдайбергенова «Құзырлық табиғаты тұлғаның өздік дамуында».
– А: «Принт АСС», 2006 ж.

3. Көкіжанова Г.К. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау білім сапасын басқарудағы негізгі критерий – Педагогика, 2009 ж.

АҒАШТАН БҰЙЫМДАРДЫ СЫНЫПТАН ТЫС САБАҚТАРДА ЖАСАТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Авторы: Ахатай А.Ш., «Кәсіптік оқыту» мамандығының 4 курс студенті

*Ғылыми жетекші: Абдимоминова Д.К., аға оқытушы, педагогика
ғылымдарының магистрі*

Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті

Шығармашылық – шындықпен жеткізілген материалдан адамның жаңа шындықты жасау қабілеті. Шығармашылық-бұл мектептердегі мұғалімдердің назарын аударатын балаларды тәрбиелеу мен оқытудың жетекші әдісі. Шығармашылық материалды сәтті және әртүрлі түрде игеруге, негізгі және екінші деңгейлерді ажыратуға көмектеседі.

Шығармашылық бұл тақырыпты түсіну барысында жорамалдауды жоғалтуға көмектеседі, өйткені зерттелетін материал студенттердің интеллектуалды және шығармашылық белсенділігінің барлық түрлерін стандартты емес, ашық, мобилизациялаумен қамтамасыз етеді. Шығармашылық процесінде материалды қабылдау тек саналы деңгейде ғана емес, эмоциялық деңгейде де. Мүдделерге деген қызығушылық, олда бар тапсырманы шешуге деген ұмтылыс күшейе түсуде. Білімнің, дағдылардың тиімділігі мен тереңдігін арттыру. Сонымен бірге оқушылар да, мұғалімдер де қанағаттанған.

Шығармашылық қабілеттерін дамыту жалпы білім беру мектебінің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады, бірақ соңғы кезге дейін білім беру саласында репродуктивтік білім басымдыққа ие болды, ал шығармашылық компоненттердің үлесі тым аз. Сондықтан мектепте оқыту мен шығармашылық әдістерін кеңінен қолданып, студенттердің танымдық белсенділігін арттыратын құралдарды табу қажет. Білім беру процесінде балалардағы шығармашылық, белсенділік және бірқатар қасиеттерді қалыптастырады, соңына келгенде болашақ жұмысшы, инженер, ғалымның мінезіне оң әсер етеді [1].

Қазіргі уақытта студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі ерекше мағынаға ие болады. Бұл ғылымның, өндірістің, басқарудың, педагогиканың және өнердің барлық салалары шығармашылыққа бейім адамдарға мұқтаж болды. Осыған байланысты, білім беру мекемелерінің мұғалімдеріне дейін осы негіздегі бітірушіні даярлау міндеті тұр, оның негізі тек кәсіби дағдыларды, бастамашылықты, өз міндетіне емес, шығармашылығын негіздейді. Әлеуметтік-педагогикалық әдістер, адамның шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру әдістері, әлеуметтік даму қажеттіліктерін

қанағаттандырудан бас тартты, сондықтан білім беру процесінде студенттер арасында шығармашылықты дамыту мәселесі күрт көтерілді. Шығармашылық кадрларға қоғамның әлеуметтік сұранысын қанағаттандыру үшін мектепте және ең алдымен шығармашылық жоспарда білім беруді түбегейлі қайта құру қажет. Бұл үшін біз психологиялық-педагогикалық ғылымның жетістіктерін кеңінен қолдануға, мектепте оқыту мен тербиелеудің шығармашылық әдістерін енгізуге және студенттердің танымдық белсенділігін арттыратын құралдарды табуға тиіспіз. Бірақ шығармашылық тұжырымдамасы кең және көп қырлы екенін ескеру қажет. Сондықтан шығармашылықпен байланысты мүдделер саласы педагогикалық проблемалар шеңберімен шектелуі керек. Стереотиптерге байланысты «тәуелсіздік» терминін ауыстырған немесе білім беру қызметін сипаттайтын, оның көрсеткіштері жалпыға бірдей қабылданғаннан өзгеше болған кезде «шығармашылық» терминін кез-келген уақытта пайдаланудан бас тарту маңызды. Шығармашылық және ақыл-ой қызметін анықтау қате. Дене тәрізді психологиялық еңбек шығармашылық және шығармашылық аспектілерді қамтиды. Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, келесідей қорытынды жасай аламыз: студенттердің белсенділігін арттырудың ең тиімді құралы - бұл шығармашылықтың кез келген түрі, біздің жағдайда көркемдік өнері. Бұл заманауи өндірісті жетілдіруге әсер етіп, бір мезгілде жеке тұлғаның дамуына бағытталған, оқу үрдісінде шығармашылық белсенділіктің шоғырлануы студенттерді дайындаудың негізі болып табылады. Мұндай тәсілмен олар жұмысқа деген қызығушылықты артып, үнемі шығармашылық іздестіру қажеттілігін дамытады. Бұл тәсіл сабақтан тыс іс-шараларда шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін пайдаланылуы мүмкін.

Бұл сыныптарда әртүрлі үй заттарын жасауға болады, бірақ бізден екі гүл қойғыш жасауды сұрадық. Оларды дайындау қажеттілігі кітапхананың екінші оқу залында гүл қойғыштың керектігінен туындады.

Ғылыми жұмыстың мақсаты: Ағаштан бұйымдарды сыныптан тыс сабақтарда жасату арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың мүмкіндіктерін қарастыру.

Зерттеу нысаны: сыныптан тыс үйірме сабақтарында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үрдісі.

Зерттеу пәні: үйірмеде ағашты көркемдеп өңдеу кезінде белсенділік барысында шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Міндеттері:

- оқушылардың үйірме сабақтарында шығармашылық қабілеттерін дамытудың ғылыми-педагогикалық, психологиялық, философиялық мәселесін қарастырып зерттеу;

- оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда үйірменің рөлін анықтау;

- оқушылардың шығармашылық қызметке деген қажеттілігін қалыптастыру мүмкіндіктерін талдау;

- «Ағашты көркемдеп өңдеу өнері» үйірмесін әдістемелік қамтамасыз етілуін ұйымдастыру.

Зерттеу болжамы: егер, «Ағашты көркемдеп өңдеу өнері» үйірмесінде жасалатын бұйымдар шығармашылық бағытта таңдалса, онда оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыруға болады.

Шығармашылық элементтері әртүрлі адам қызметінде, мысалы, жаңа технологияларды жасау, өсімдік өсіру, киім дизайны және т.б. болуы мүмкін. Шығармашылық қызметінде мәселені немесе мәселені шешудің жаңа тәсілі міндетті түрде жасалады, жаңа нәрсе жасалады, яғни арнайы байқау, салыстыруға, салыстыру, салыстыру, талдауға, байланыстарды, тәуелділікті, үлгілерді табу сияқты қасиеттер.

Психологиялық-педагогикалық әдебиетте әр түрлі сапалы кезеңдерін атап өтті. Бөлімнің барлық тәсілдерді талдау жеті кезеңдерінде оқушылардың көркем шығармашылық белсенділігін қанағаттандыратын шартты бөлімін осылай болжайды.

Бірінші кезеңде бұл идеяны түсіну және қабылдау. Екінші күні - талдау, қайта қарау және шешімдер бағалау - конструкторлық дамыту идеясы, үшінші сатысында шешімдерді практикалық іске асыру мүмкіндігі оны әкеледі. Әрбір кезеңнің тиімділігі шығармашылық ойлау мен еңбек дағдыларын дәйекті дамыту болып табылады. Оқушылар шығармашылығы, әсіресе оның соңғы сатысында, ең көп уақыт шығындарының жұмсалыуымен қатар , технология пән ретінде ең қолайлы жағдай жасайды.

Технология мұғаліміне мектепте оқушылардың шығармашылығын ұйымдастыруда бірден бір жетекші рөл атқарады. Оның көптеген психологиялық-педагогикалық, әдістемелік және әлеуметтік тәрбиесі оқушылардың шығармашылық белсенділігін анықтайды.

Осыдан бастап оқушылардың жұмысы мүлдем өзгеше болып, жаңа сапалық сипатқа ие болады. Бірақ кейбіреулер оқыту үрдісін бәрі белгілі бір дағдыларға ие болу үшін төмендейді. Шығармашылыққа келетін болсақ, ол «модельдеу» сияқты тақырыптың логикасында болуы мүмкін. Жиі сабақ барысында мұғалім модельді көрсетіп, оны шығаруға арналған сызбалар мен технологиялық нұсқаулықтарды береді, ал оқушылар осы объектіні көшіреді. Демек, шығармашылық процесс бұрын жасалған құжаттамаға сәйкес модельді немесе басқа объектіні жасаудан емес. Мұғалім жұмысындағы ұғымдарды және құбылыстарды ойлауға, талдауға және қорытуға мүмкіндік беру үшін «ойлауды үйрету» керек. Бұл жеке қабілеттерімізді дамытуға, әрбір оқушының ой-пікіріне мүмкіндік береді [2].

Бұл тұрғыда жеткілікті білімі, белгілі бір дағдылары мен икемдері бар жоғарғы сынып жастағы оқушылар үшін үлкен мүмкіндіктер жасалады.

Бұл мәселені шешуді практикалық сабақтарға бөлінген уақыт ішінде оқушылар жұмыс орнында жүзеге асырады. Біз шығармашылық үдерісті іс жүзінде жүзеге асыруды қарастырамыз. Шығармашылықтың алдын-ала және орталық міндеті, шын мәнінде идея туындаған кезде, оны шешудің ақыл-кеңесі бар, жобаның ғылыми-техникалық негіздемесі пайда болады, тәрбиелік жұмыстарға шығарылған техникалық құжаттама әзірленуде және т.б. Ол үшін факультативтік немесе топтық шаралар түрінде болуы мүмкін қосымша

сыныптар қажет. Бұдан басқа, шығармашылық жұмыстың аяқталуы кейінгі уақыттарда толығымен жүзеге асқан кезде басқа жолы болуы мүмкін.

Жоғарыда аталғандардың бәрінен төмендегілерді атап өтуге болады:

1. Оқу-танымдық жүйені алмастыратын оқытудың танымдық-шығармашылық жүйесі оқушылардың танымдық қызметін белсендендіруге, шығармашылық қабілеттерін практикалық сабақтарында және үйірме жұмысында дамыту үшін үлкен мүмкіндіктер ашады.

2. Танымдық-шығармашылық оқыту шығармашылық тапсырмалар жүйесі арқылы жүзеге асырылады және ол ер сыныпта ұйымдастырылуы керек.

3. Шығармашылық тапсырмалар жүйесі негізінен модельдеу жұмыстарын орындауға бағытталған.

4. Еңбектің жоғарғы сыныптарындағы оқушылардың шығармашылық қабілеті - бұл тиімділік іс-шаралары.

5. Технология немесе көркем еңбек сабақтарының аралығында немесе оқушылардың сабақтан тыс жұмыстары арасындағы сабақтастық пен байланыс бар.

6. Шығармашылық ойлауды дамыту, оқушылардың шығармашылық белсенділігі мұғалімге оқытудың жаңа әдістерін, когнитивті-шығармашылық оқытуды үнемі іздестіруді талап етеді.

7. Оқушылардың көркем шығармашылығының сипаттамасы олардың жеке, субъективті, еңбек өнімі өнімдеріне енгізілгендігі [3].

өз жұмысында мұғалім тапсырма ретінде сыныптан тыс іс-шараларда шығармашылық жобаларды жүзеге асыруды ұсына алады. Технология мұғалім үшін жобалық қызметті басқару, жалпы алғанда, жаңа емес. Әрбір тұлға практикалық жұмыс істеу барысында түрлі проблемаларды, яғни әр түрлі мәселелерді шешеді яғни, жобалар түрін орындайды.

Курсты оқытудағы мақсаты – көркем мәдениетті қалыптастыру, материалдық және рухани мәдениеттің ажырамас бөлігі ретінде, шығармашылық және шығармашылық белсенділікке ие болуға, олардың шығармашылық қабілеттерін ашуға, олардың әлеуетін, өнімді күштерін белсендіруге және қоғамда өзін-өзі жүзеге асыру әдісін таңдауға мүмкіндік береді.

Курстың барысында келесі міндеттер шешілуі керек:

- әртүрлі өнер және қолөнер түрлерімен, халық шығармашылығымен және қолөнермен танысу;

- шығармашылық және өнертапқыштық мәселелерді шешуге студенттердің тәуелсіздігі мен қабілетін дамыту;

- еңбекқорлық, кәсіпкерлік, коллективизм, адамгершілік, жауапкершілік және мінез-құлық мәдениетін тербиелеу;

- көркемдік бастаманы дамыту;

- оқушыларға еңбекке эстетикалық қатынасты қалыптастыру;

- ағашты көркем өңдеуде студенттердің практикалық дағдылары мен біліктіліктерін жетілдіру.

үйірме мазмұнын меңгеру деңгейіне қойылатын талаптар

Оқушылар білуі тиіс:

- материалдар мен жартылай фабрикаттардың түрлері;
- одан әрі пайдалану үшін ағаш ұстасының (механикалық, қолмен) ағаш дайындау;

- көркем өңдеу түрлері (ағаш кесу, күйдіру, инкрустация);
- ағаш бояу және лак-материалдармен (лакпен, полировкамен) әрлеу.

Оқушылар қабілетті болуы керек:

- әрі қарай өңдеу үшін материалды өздері таңдап, дайындаңыз;
- Ағашты көркем өңдеуді іске асыру(ағаш кесу, күйдіру);
- өнімнің бетін көркем безендіру (бояу, лактау, жылтырату).

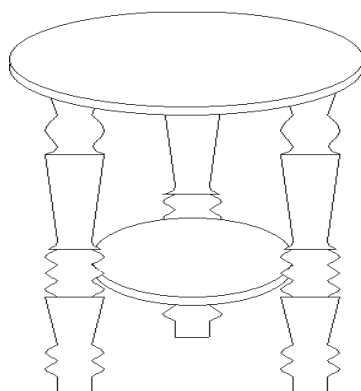
Оқушылар бейімді болуы тиіс :

- қол құралдары мен станоктар;
- ағаш материалымен жұмыс , бояу және лакпен жұмыс істеу дағдысы.

Бірінші гүл қойғыштың негізгі бөліктері

№	Бұйым атауы	Саны	Материалы
1.	Жоғарғы қақпақша	1	Фанера
2.	Царга	1	Фанера
3.	Аяғы	3	Ағаш

Бұйымның көркем көрінісі

Жұмыстың барысында осы сыныптарда өндірілетін өнімнің үлгісі болып табылатын өнім (екі гүл қойғыш) шығарылды.

Нәтижесінде оқушылардың негізгі дайындығы – оқушыларды дайындаудың негізі болып табылатын оқу үрдісінде шығармашылық қызметке бағытталған болуы анық болды.

Мұндай тәсілмен олар жұмысқа деген қызығушылықты артып, үнемі шығармашылық іздестіру қажеттілігін дамытады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Антонов Л. П. Практикум в учебных мастерских. Учеб. Пособие для студентов пединститутів по специальности «Общетеchnические дисциплины и труд». – М.: «Просвещение», 1976.

2. Бобиков П. Д. Изготовление столярно-мебельных изделий. Учебник. 2-е изд.,- М.: Академия, 2002.

3. Борисов И. Б. Обработка дерева. Серия «Учебный курс». Ростов-на-Дону: «Феникс», 1999.

4. Виноградов А. Н., Савченко В. А. Художественная обработка дерева. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2004

8 СЫНЫП ФИЗИКА КУРСЫН ОҚЫТУДА СЫН ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ

Авторы: Әбдуәли Ә.Қ., «Физика» мамандығының 4 курс студенті

Ғылыми жетекшісі: А.Г.Касымова, ф-м.ғ.к, доценті

Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті

Қазіргі кезде білім беру қоғам дамуының ең маңызды мәселесі екендігі белгілі. Бүгінгі білім берудің негізгі мақсаты – өз Отанын сүйетін, жан-жақты дамыған, өмірге деген қызығушылығы мол, ой-тұлғасы биік, адамгершілігі зор, білімді, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. «Келер ұрпақ алдында зор жауапкершілік жүгін арқалап келеміз» деген елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың сөзі бекер айтылған жоқ [1].

Әрбір мемлекеттің өсіп-өркендеуінің, бәсекеге қабілетті болуының ең басты себепшісі ұстаздың беретін білімі. Сондықтан да дамудың ең биік көкжиегінен көрінгісі келетін кез келген мемлекет, ең алдымен, білім беру саласын жолға қойып, сапасын көтеруді мақсат етеді. Ендеше осындай бәсекеге қабілетті, рухы биік ұрпақ тәрбиелеу жаңа формация мұғалімінің еншісіне тиері анық.

Мұғалімнің мақсаты – білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра отырып, сапалы білім беру болса, ал қазіргі заман талабына сай білім берудің жолы – тиімді педагогикалық технологияны басшылыққа алып, тың идеялар табу. Қазақстан мемлекеті өз тәуелсіздігін алып, демократиялы қоғам құруға бет алғалы қоғамдағы өзгерістер білім беру саласына да өз оң әсерін тигізіп жатыр. Білім беру үрдісінде ұстаз да, шәкіртте жеке тұлға болып қарастырылатын болды. Жеке тұлғаға жету үшін ұстаз әр оқушының қабілетін танып біліп, дамытып, шындап, жөн сілтеп, өзіне сенімді тұлға дәрежесіне келтіру керек. Демек, оқытудың жаңа технологияларын пайдалана отырып, білім сапасын арттыру, мазмұнын байыту, оқу үрдісін жетілдіру, жан-жақты дамыған, рухани дүниесі бай жас ұрпақты тәрбиелеу – кезек күттірмейтін мәселелердің бірі. Бұның өзі оқушылардың өз бетімен жұмыс жасауы, дамуы, тәрбиеленуі, әр баланың қабілетін, дарынын ашу мұғалімдер қауымына зор міндеттер жүктейді. Сондықтан біздер, болашақ ұстаздар жаңа технологияларға көп көңіл бөлуіміз керек.

Бүгінгі мектеп алдындағы басты міндеттердің бірі – физика сабағында сын тұрғысынан ойлау технологиясын басшылыққа ала отыра, оқушыларды сыни тұрғыдан ойлауға жағдай жасау. Физика сабақтарында сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану арқылы оқушыларға сапалы білім беріп, олардың